

Kopogtató

orvosokról – orvosoknak...

könyvek
íz
hangulatok
emberek

*Aki megszabadít a
felesleges kilóktól*

*Miért szeretem a
whiskyt?*

*ORWO-SHOCK,
avagy a Rossz
Csont Brigád*

Hipertónia Társasági Magazin

2009. I. évfolyam 2. szám

Macskássy
Izolda
Orchideák

Kopogtató

A Magyar Hypertónia
Társaság
és az EGIS lapja

Felelős szerkesztő:
B. Király Györgyi

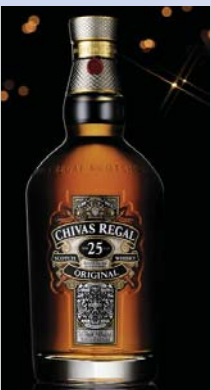
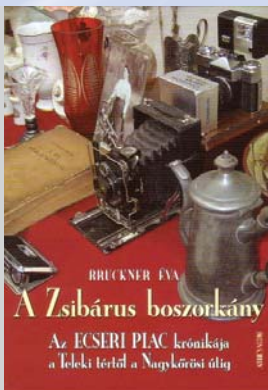
Szaktanácsadó:
Dr. Farsang Csaba és
Dr. Alföldi Sándor

Munkatársak:
Bozsán Eta,
Bulla Bianka és
Vámos Éva

Tördelőszerkesztő:
Tusor Ildikó

Címlapon:
Alfons Mucha: A nő dicsérete
Kiállítás: 2009.03.21 – 06.07
Szépművészeti Múzeum

A lap orvosoknak,
egészségügyi szakdolgo-
zóknak készült, terjesztik
az EGIS orvoslátogatói.

SZÍNPADON ORWO-SHOCK, avagy a Rossz Csont Brigád...	4
SÚLY-KONTROLL Aki megszabadít a felesleges kilóktól	6
SAKK Egy bizonyos Görgényi Frigyes, aki rátalált Marcel Duchampra...	8
MAGÁNSZFÉRA A betegre akkor is mosolyogni kell, ha nem érzem jól magam...	10
IGAZ TÖRTÉNETEK A lelkiismeretes adjunktus...	12
HORRIBILE DICTU A beteg sok mindent kibír?	13
KÖNYVAJÁNLÓ Emlékek piacán	14
NEVESS VELÜNK! Viccek	15
SZENVEDÉLY „Szerelmem Liszt” Nem csak a keserűség inspirál...	16 17
SPORT Gyógyítás, focilabda, teniszütő „egy kézben”	19
VELEM TÖRTÉNT Hogyan lettem tolmács?	20
ITALOK Miért szeretem a whiskyt?	22
AKTUÁLIS Egy kitűnő központ kitűnő rendezvénye – képekben	24
ÚJDONSÁG Hogyan hat a Talliton® a metabolikus szindrómára?	26

Kedves Olvasó!

Tartson velem egy tavaszi kiállítás megnyitójára! Pipacs, hajnalka, írisz, gyöngyvirágcsokrok. Színesek, üdék, szinte érzem az illatukat. Pedig nem élnek. Pontosabban a vásznon kelnek életre, hiszen az egyik legismertebb kortárs festőművész Macskássy Izolda tavaszváró kiállításának képei, selyem kollázsai, Budapest legújabb kulturális centruma az Öböl-11 falán. A megújuló Kopaszi-gát csupa üveg épülete meredeken tör az ég felé, aztán hirtelen visszahajlik, akár egy fövenybe süllyedő kavics. Vonalvezetése vízparthoz illő hiszen némi költői túlzással azt írhatnám, hogy az épületből kilépve lábunkat nyaldossák a Duna hullámai.

A természet közeli helyszínnel harmóniában „Bíborba, bársonyba, gyöngyös koszorúba” öltöztetett alkotások. Mert Macskássy Izolda virágnyelven beszél. Az ő selymes tulipánjai, sejtelmes íriszei másokéval összetéveszthetetlenek Csak olyan virágok nyílnak keze nyomán, amelyek kicsi Berta nagymama kertjében pompáztak nyaranta. Látszik, hogy a híres korondi fazekas, Katona Sándor unokája fenyőerdők között élt, a Marosban fürdött, a kakasdi erdőben járt ibolyát, hóvirágot, kikericszet szedni, megtanulta hallgatni a fő növést, a patak csobogását. Ő maga szeretni való sistersgő, robbanékony-lobbanékony, indulatos, igazi szókimondó asszonyság. Képei lényének kontrasztjaként letisztultak légiesek, varázslatosak.

A boldogság, az öröm sugárzik férfi-nő ábrázolásaiból is, melyek az összetartozás, a meleg meghittség, az asszonyi és az anyai odaadás üzenetét hordozzák magukban. A kezek mindig simogatnak, a karok ölelnek, a szemek szeretetet tükröznek, anya és gyermek, férfi és nő egy mindig boldog világ lakói. A virágok és emberek mellett, ott díszelnek képein a büszke tartású, szép testű nemes paripák. Itt is a gyermekkori motívum a döntő, hiszen édesanyja híres, ismert lovas volt. A festő lovas portréiból egyébként Fülöp herceg is őriz néhányat a Buckingham palotában.

Izolda nem fest szörnyűségeket, de az avantgarde képrombolás megfontolásra váró elemeivel sem borzolja idegeinket. Nála a dolgok éppen azok, aminek látszanak. A virág virág, a szerelem szerelem, a ló ló.

Titkok, talányok, hátsó szándék nélkül. Zűrzavaros világunkban, amikor már szinte semmi sem az, mint aminek látszik: jólesik a tekintetnek megpihenni egyszerűen szép, és derűt sugárzó alkotásain. A csöpp kis székegy asszony a maga 153 centijével semmi mást nem akar, mint a lel-kűnket vigasztalni. Onnan érkezett, ahol a kimondott szó nemcsak ígéret, maga a beteljesülés. Ahol „a virágszirom gyöngességében is erősebb, mint az állig felfegyverzett gonosz”. Ahogyan mondja: „Én azt hiszem, hogy a szépségek az életemben mind azért vannak, mert onnan jöttem, ahonnan jöttem. Szép Erdélyországból. Azt hiszem, hogy az erdélyi ember több száz fordulóval többet kap az élettől, mint itt az anyaországban.”

És Izolda tovább adja a szépet. Mindegyik képe – még a legszomorúbb is – mosolyog. Mosolyog a színeivel, mosolyog a selyem szemcséinek visszatükröződésével. Úgy, ahogy talán Ön is mosolyog, ha kezébe veszi a Kopogtató újabb számát. Bízom abban, hogy örömmel olvassa a nagy varázsló Pados Gyula életreceptjeit, Czuriga István whisky kalauzát, De Chatel Rudolf tolmács történeteit, a Rossz Csont Brigád színházadóját Lakatos Péterrel, a polihistor sakk történész Görgényi Frigyes anekdotáit, Szilágyi András gondolatait Liszt Ferencről és a nőkről, vagy éppen a teltházás debreceni hypertónia nap fényképes beszámolóját.

Ha pedig úgy érzi, hogy a mindennapok nyűgei, a bizonytalanságból eredő egyre gyakoribb agresszió stresszeli, hogy szépségre, megnyugvásra vágyik, jó szívvel ajánlom Önnek Izolda képeit.

B. Király Györgyi

ORWO-SHOCK, avagy a Rossz Csont Brigád...

Rossz csontok, avagy mit tegyünk, hogy csontjaink egészségesek maradjanak? Dr. Lakatos Péter, a csonttritkulás kutatásának, gyógyításának és oktatásának nemzetközileg elismert szakembere ezzel a címmel írt ismeretterjesztő könyvet. Most nem az orvos, hanem az amatőr színész mutatkozik be önöknek. Munkáját ismerve már nem is olyan meglepő, hogy színtársulatukat éppen Rossz Csont Brigád-nak nevezték el.

Csont Brigád – az orwo-shock. A név 12 férfi orvos embert takart, akik elsőként az „OEPosz király rövid tündöklése és csúfos bukása” című ógörög drámafantáziát adták elő Balatonfüreden a Magyar Osteológiai Kongresszuson – komoly sikerrel. Ebben a darabban még magunkat kísértük az énekek-nél egy szál gitárral. Ekkor alakult ki a végleges szerzőgárda is: Gömör professzor mellett Szekeres László és Lőkös Csaba aktivizálta magát. Mi írtuk a darabokat, majd az egész társulat (Kiss László, Nagy Zsolt, Takács István, Speer Gábor, Kiss Csaba, Aradvári László, Szombati István, Marton István) hozzátette a saját ötleteit. Így alakult ki a végleges mű.

2007 tavaszán egy másik orvos kongresszuson adtuk elő a „Miniszter félreért, avagy a képzett beteg – Moliére után szabadon” című művünket Balatonalmádiban. Ekkor már zenekar is kísért minket. 2007 őszén egy kisebb fellépésünk volt Hévízen egy vicces irodalmi est formájában, aztán 2008 őszén kezdtük el a legújabb darab munkálatait. Ez az „Alendrómeó és Fosavancúlia egyáltalán nem annyira tragikus története, avagy nyóckerbeli látv-farmasztori” címet viselte. Itt a társulatot kiegészítette Magyar Attila színművész, illetve Tóbiás Magdolna kollégánk, valamint a zenekar is öt fősre bővült (Ferenczi György ének, szájharmónika, hegedű; Jónás László basszusgitár, ének; Honéczy Zoltán „Osz” billentyűs hangszerek; Király István „Rezső” dobok; Varga János gitár). Magyar Attila jelenléte lopott némi profizmust a munkánkba, hiszen megpróbált minket képezni, rendezni, és hozzá szoktatni a színészkedéshez.

Az előadásra a Merlin Színházban került sor 2009. január 15-én – ez volt az első kőszínházi fellépésünk! Hatalmas siker volt! A közönség tombolt, az előadás után autogramokat kértek, DVD-t szereztek volna venni...!

Mindenki borzasztóan élvezte az egészet. Az írást, a próbákat, az előadást. Megtapasztaltuk, mi az a lámpaláz, milyen érezni a közönséget, hogy reagál-e vagy sem. Soha nem hittem volna, hogy tényleg lehet tudni a közönségről, hogy vevő-e a darabra vagy sem, velünk van-e vagy nincs. A rezdülésüket is érzi az ember a színpadon. Aztán, ha beindul, akkor az fenomenális, akkor már nehéz elrontani. Mert a közönség pozitív reakciója inspiráló, magával ragadó. Na, és ott van még a sikeres előadás után érzett mámor! Hihetetlen jó érzés., mint a kábítószer... Most már értem a színészeket, miért csinálják... értem a félelmeiket, de az addikciójukat is. Mindannyian így vagyunk vele. Sokat beszélgettünk arról, hogy miért is kezdtük el. Az előbb említett érzéseken túl azért, mert ez más, mint az orvoslás, amelynek keserű hétköznapijából valamiféle kiszabadulást, menekülést jelent a színpad. Nem szakmai feladatokat hajtunk végre, hanem valami hihetetlenül teszünk, abszolút amatőr módon, de nagyon jó érzéssel. Meg azzal a tudattal, hogy a kollégák értékelik az erőfeszítéseinket a nevetésükkel, és azzal, hogy azon az estén néhány percre ők is kiszabadulnak a „mókuskerékből” – legalább gondolatban. Nem tudom, hogyan lesz tovább, mert egy-egy sikeres előadás után nagy a vágy az emberben, hogy folytassa, de azt már megtanultuk, hogy ilyenkor egy kicsit várni kell. Az alkotás nem jön csak úgy magától. Az viszont biztos, hogy a társulat a jövőben is összetart. Az elmúlt években, amellet, hogy az előadások kapcsán találkoztunk, spontán baráti társasággá is alakultunk. Többször találkoztunk Marton Pista balatoni nyaralójában, vagy a Szekeres Laci által szervezett disznóvágáson. Valamilyen láthatatlan szál összeköt minket, noha nagyon különbözőek vagyunk. Ez a szál erős, mert „színészi” élmények szőtték olyan erős hálónak, amely talán sohasem szakad el. Bármi is történjék velünk a jövőben, olyan élménnyel lettünk gazdagabbak, amelyre egyikünk sem számított, és amely összekovácsol bennünket. És ez nem kevés a mai világban...

2002 szilvesztere

Lejegyezte: Bozsán Eta

Az ógörög drámafantázia társulata Balatonfüreden

Dr. Pados Gyula

Aki megszabadít a felesleges kilóktól

Pados Gyula igazi varázsló. Százak, ezrek köszönhetik neki, hogy megszabadultak felesleges kilóktól, ezzel betegségeiktől és gátlásaiktól is. Legtöbbször fogó páciense 101 kilót dobott le! El tudják képzelni, milyen bűvészmutatványok kápráztatják el a Szent Imre kórház lipid részlegének lakóit? De az is lehet, hogy szó sincs bűvészmutatványról, csak hallatlan empátiáról, odafigyelésről, motivációról.

– Professzor úr! Mindenek előtt azt szeretném tudni, hogy Ön hogyan őrzi meg a testsúlyát, hiszen az évek ön fölött sem múlnak el nyomtalanul, a kilók pedig valamennyiünkre rakódnak.

– Szigorúan betartom az általunk hirdetett diétás irányelveket, napi 2000–2200 kalóriát fogyasztok (a lakosság átlag 2400–2800 kalóriát fogyaszt), ezen belül a zsírfogyasztást csak kissé fogom vissza, mert a koleszterin szintem normális. Viszont nagyon ügyelek arra, hogy kevés gyorsan felszívódó szénhidrátot, fehér kenyeret, rizst, krumplit, tésztát egyek, mert ezek a legjobban hizlalnak, és zsírlerakódáshoz vezetnek. Megpróbálok este kevesebbet enni, mert amit este eszünk abból több hasznosul. Egyébként a magyar felnőtt lakosság 40%-a túlsúlyos, 20%-a elhízott, tehát 60%-uk a normál súly feletti! Ezen kívül további 20%, ha nem vigyázna az étkezésére, belecsúszna a túlsúly kategóriába. Én még benne vagyok a 25-ös BMI-ben, de ha annyit ennék, amennyit kívánok és szeretnék, én is biztosan túlsúlyos lennék.

Bár a legtöbb élettani funkciónk csökken az öregedéssel, az étvágyunkra ez sajnos nem igaz, mert az inkább fokozódik. Ráadásul az évek múlásával az energia leadás, az alapanyagcsere csökkenése is jellemző, ami azt jelenti, hogy kevesebbet égetünk el. Ha ugyanazt esszük 40 és 60 éves korban, utóbbiban ugyanattól jobban elhízunk, a kisebb energia leadás miatt.

60 után kezdődik az élet!

– Ön hogyan éli meg az életet hatvan év fölött?

– A mallorcai repülőtérre a szigetre érkezőket, főleg német turistákat a következő felirat fogadja: 60 után kezdődik az élet! 60 után mindent újra kezdünk. Ha

megérjük, és ha egészségesek vagyunk, akkor ebben sok az igazság. Életünk folyamán gyűjtjük a tapasztalatokat és szerencsés esetben egyre bölcsőbbek leszünk.

Viselkedésünk így alapvetően eltér fiatalkori magatartásunktól. Az egyik legfőbb tanulság – szoktam mondani – hogy semmi sem tökéletes. Nem lehet úgy gondolkodni, mint fiatalon! A konfliktus nélküli életet csak kompromisszummal lehet elérni. Ha ezt tudomásul vesszük, ha gondolunk rá, ha nem hóbörgünk, akkor jobban el tudjuk viselni, sőt, élvezni is az életet.

– Jó, jó. De mi motiválja az embert 60 után? A család? A munka?

– Az embereket különböző dolgok motiválhatják. Vannak munkamániások, én is ilyen vagyok. Vannak, akiket csak a pénz, a vagyon motivál. Én nem igazán sokra vittem ezen a területen. A gyerekek, az unokák viszont sok örömet szerezhetnek, sikerélményt, kapcsolódást nyújtanak... Két csoportba oszthatjuk azokat, akiknek semmilyen motivációjuk nincs. Egyik részük természeténél fogva, emóciók nélkül, igénytelenül elég jól elvan a világban. De a másik nagyon szenved tőle, egészen a kétségbeesésig hajszolhatja magát.

– Térjünk vissza az ön varázslásaira. Meséljen a legnagyobb sikeréről, a legnagyobb fogyasztásáról.

– A legkövérebb hölgy 170 kg-ról indult, egyetlen év alatt ismételt befekvésekkel kombinálva 101 kg-ot fogyott. Azóta fogyókúra kurzusokat is ad, pedig annak idején a mentők még oxigén kíséretében szállították az osztályunkra. A fogyásában az is segített, hogy kiderítettük a pajzsmirigy rendellenességét. Így kaphatta meg azt a hormonhatású gyógyszert, mely „zsírégető” hatású is egyben. Volt egy házaspár is, akik nem kevésbé érdekesek. Aranka 127 kilóról indult és 70 kilót sikerült leadnia, míg férje Ferenc 150 kilóval feküdt be hozzánk, és 50 kilóval könnyebben távozott. Sajnos a lányaik ugyancsak túlsúlyosak. Úgy tudom a legnagyobb gyerekük 140 kilós. Az egész kúrát azért is forszirozták, hogy jó példával járjanak a gyerekeik előtt.

Pados nagypapa büszkeségei

Az elhízás vilávjárvány!

Az elhízás sajnos egyre jobban terjed az egész civilizált világban. Az Egyesült Államokban 1970-ben az orvosi értelemben vett elhízás (30-as testtömeg index felett) a lakosság 14% százalékát érintette, 2000-re 31%-ra növekedett! Ha nem is ilyen mértékben, de a többi országban is ez a tendencia észlelhető. A kövérség szép lassan vilávjárvánnyá válik.

– A fogyókúrához persze pénz kell. A zöldség többbe kerül, mint a zsíros kenyér.

– Ez nem igaz! A barna kenyér és a fehér kenyér, a durum lisztből készült, illetve normál tészta, a barna rizs és a fehér rizs ára között nincs lényeges különbség.

A zsírszegény szárnyasok még mindig olcsóbbak, mint a zsíros húsok. Egyedül a zöldség, gyümölcs árak nehezen megfizethetők, bár szezonálisan ezek sem túl drágák!

És ha valaki fogyni akar nem a pénztárcájában, hanem a gondolkodásában kell rendet tennie. A legfontosabb a motiváció, az elhatározás, és a kitartás.

– Minden csatornán az zúdul rá, hogy a kövérség rengeteg betegség megalálya.

– Régóta ismert, hogy az elhízás cukorbetegsége, magas vérnyomásra, magas vérszín szintre, szív- és érrendszeri betegségekre hajlamosít. Ami új, hogy bizonyos rákok gyakoribbak az elhízottak között. Például a nyelőcsőrák 50%-kal, az epehólyag, a méhnyakrák 60%-kal, a vastagbélrák 25%-kal gyakoribb az elhízottak körében! A mellrák kockázata pedig a klimax után másfélszer nagyobb az elhízottaknál, mint a normál súlyúaknál!

– Önt – legalábbis a súlya alapján – biztosan elkerülik a betegségek. A saját családjában is alkalmazza az elveit? Kik is várják haza?

– Senki sem próféta a saját családjában. Általánosságban az a jellemző az emberekre, hogy fél évnél tovább nem tudják tartani a diétát és nagyon szoros orvosi kontroll kell ahhoz, hogy ez meghosszabbodjon. Egy lányom, és egy fiam van. Mindketten családosak, négy unokával ajándékoztak meg. Nagyon nehéz őket összehozni, mert a lányoméknak Hannoverben élnek, a fiam pedig, mint operatőr,

legtöbbször külföldön forgat. Néha sikerül megszervezni, hogy együtt sieljünk telente egy kis ausztriai faluban Lofenben. Előfordult, hogy amikor a fiam hosszú ideig Londonban forgatott – éppen Oscar-díjas színészekkel, Meryl Streep-pel, Vanessa Redgrave-val az Evening (Este) című filmet – ott is összegyűlt a család. A forgatásból, akárcsak a fiamból nem sokat láttam, de az unokáim boldogan hajkurászták a Saint James Parkban a barátkozó mókusokat, és nagyon élvezték a londoni metrózást, a nagypapa meg őket.

Dr. Görgényi Frigyes

Egy bizonyos Görgényi Frigyes, aki rátalált Marcel Duchampra

A hazardírozók nyugalmával megyek a találkozóra. Görgényi Frigyes doktor mindent tud a sakkról, a gyógyításról, a gyógyszerekről, könyvírásról és a képzőművészetről, én meg a könyvesboltot is alig találok, ahol megbeszéltük a randevút. Amikor meglátok egy jó kiállású ősz hajú urat mosolyogni, rögtön tudom, hogy ő az. Udvarias, bizalomgerjesztő kedvessége azonnal „levesz” a lábamról.

– **Kezdjük az életével, bár kérdező „jogosítványom” a sakkról szól.**

– Húsz évig dolgoztam egy budapesti kórházban, ahol endokrinológiával is foglalkoztam, a diszszertációmát pajzsmirigy témában védtem meg. Utána meghívtak az egyik gyógyszergyárba, ahol a mai napig dolgozom. Kezdetben egy kis részleget irányítottam, ma már a vállalat történetével foglalkozom.

– **Vannak olyan gyógyszerek, melyek az Ön nevéhez kötődnek?**

– Főleg a vérnyomás csökkentők. Ezek hazai törzskönyvezésében játszottam szerepet, erre a mai napig büszke vagyok. A gyógyszer fejlesztése úgy történik, hogy a vegyész egy fehér port tesz az asztalra, majd abból a patikában kapható gyógyszert kell készítenie.

Édesapám vegyészmérnök volt, a családomat középpolgárinak nevezném. A szüleim szerették volna, hogy magasabbra törjek és orvos legyek. Az Árpád Gimnáziumban olyan tanáraink voltak, mint Szabolcsi Miklós vagy Szentkuthy Miklós, aki később nemcsak barátom, de betegem is lett. Azóta nem tudok szabadulni attól, hogy én nemcsak olvasni, de írni is tudok. Képzőművészeti érdeklődésemet megelőzte egy olyan időszak, amikor az operisták adták egymásnak a kilincset. A kórházi főnököm valaha Tito Gobbi kezelte, majd hozánk járt Radnai György, Orosz Júlia és Osváth Júlia is. De a festőket is rám osztotta, például Frank

Frigyest, Rafael Győzőt... szóval nagy művészeti élet volt az ORFI 2-es belgyógyászati osztályán.

– **Boldogan hallgatnám tovább, de a feladatom az, hogy mindent tudjak meg a sakk és az orvos viszonyáról.**

– Jó. Felejtjük el, hogy nagy képgyűjtő voltam.

– **Bocs, de ezt nem szeretném elfelejteni. Ma már nem az?**

– Ebbe a bumm-ba nem lehet gyűjteni. Elváltam a gyűjteményemtől a nejemmel együtt. Ez már nagyon régen volt, azóta csak külföldiek gyűjtöttek, nem originális műveket, hanem sokszorosított grafikákat.

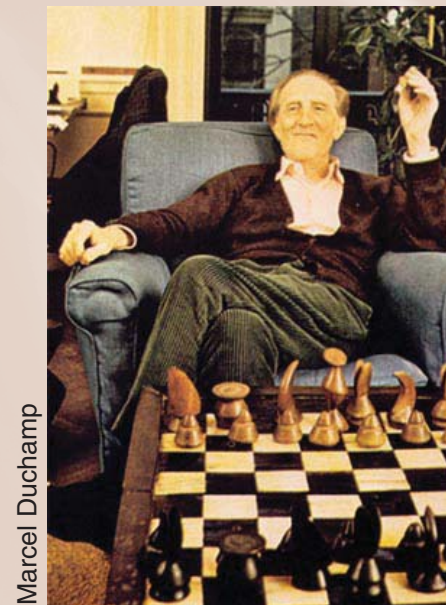
A polihisztor saktörténész

– **Nekem van egy ilyenem Vogel Ericről.**

– Tényleg? Gratulálok. Ismerem őt. Nagyszerű személyiség volt! Szóval a sakk. Gyerekkori szenvedély, melyet tehetségtelenségem miatt időben abbahagytam. Pedig voltak első osztályú eredményeim, amit nem tudtam megtartani. Ez a korszak olyan 13 és 15 éves koromra tehető. A sakk iránti elfoglaltságom a mai napig megmaradt, de nem játszom. Ja... és tíz évig versenyszerűen bridzselttem. Mindezzel együtt, vagy ennek ellenére hivatalosan saktörténész vagyok.

– **Van erről papírja?**

– Barcza Gedeon díjat kaptam a Magyar Sakkszövetségtől! A sakk történelemmel ötvenéves koromban kezdtem el foglalkozni, a

Marcel Duchamp

nosztalgia miatt. Nagyon jó sakk újságok, kitűnő sakk könyvek jelentek meg. Magyarország sakk nagyhatalom! 1927-ben és 28-ban sakkcsapatunk letarolta Európát. Emlékezetes diadal az 1842 és 45 közötti levelezési sakkverseny, mely Pest és Párizs között zajlott. Mi nyertük meg és ez akkora fegyvertény volt, mint a magyar-angol 6:3-as futball-mérkőzés! A magyarok átírták Európa szellemi sakkterképét.

– **Soha nem érünk el a könyvekhez? Hiszen két könyvet is írt Marcel Duchampról? Az első címe: Egy bizonyos Marcel Duchamp, a másodiké Duchamp rátalált a gyalogútra. Ki volt ő? Hogy talált rá?**

– 1996-ban jelent meg az első könyvem, melyet az életéről írtam. Akkor a szakma feldühödött, hogy mer egy külsős ilyesmit írni. Súlyos kritikákat is kaptam. Duchamp a XX. század egyik legfermentatívabb hatású egyénisége volt. A francia képzőművész ott bábáskodott a kubizmus kezdeténél, a futurizmusban is részt vett, a szürrealizmusba is belekóstolt, a dadaizmus, az op-art és popart is megjelent műveiben. Mindenben első volt. Ő egy témában keveset alkotott, mindig továbblépett. Pont egy idős volt Kassákkal. Nyolcvan évet élt. 1887-

ben született és 1968-ban halt meg. Fiatal orvosként a festőbarátok miatt képgyűjtésbe kezdtem. A modern festészet megérintett, de nem értettem. Elhatároztam, hogy kinézem magamnak a legmodernebbet, és majd megtanulom. Duchamp kettős tehetség volt. Még most sem értem, pedig már két könyvet írtam róla. Az ő nevét Magyarországon nem találja, én vagyok a népszerűsítője.

Duchamp a nőcsábász...

– Egyébként rendkívül jól sakkozott, alán ezért is esett rá a választásom. Elkezdtem kutatni, idehaza és külföldön. Elmentem az özvegyéhez is. Sok pletykát is hallottam róla, talán az a legvonzóbb, hogy nagy nőcsábász volt.

– **Felfedezte benne a sakkszenit?**

– Nem zseni. Kettős tehetség. Nem érte el azt a szintet sakkban, mint a képzőművészetben. Neki is nehéz döntés lehetett, amikor 1925-ben, azaz 25 éves korában kijelentette, hogy nem fest, hanem sakkozni fog. Akkoriban a francia sakkélet nem volt olyan jelentős. 1935-ig nem is festett, aztán vizs-

zatért az ecsethez.

– **Nem érez vele nagy rokonságot?**

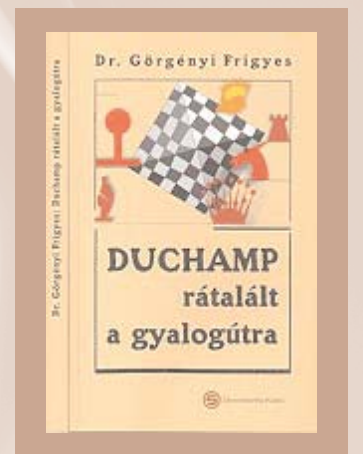
– Nem. Ő nagy ember volt. Legendák szólnak a magatartásáról, az (ál)szerénységéről, mindig árnyékban érezte magát de tudta, hogy nagy jövő áll előtte. Nálunk nem ismerik, tőlünk Nyugatra szinte mindenki. Egyszer végeztek egy közvélemény kutatást itthon, megkérdeztek 100 művelt embert, hogy ismerik-e? 95-en nem hallottak róla, ötten igennel válaszoltak, de abból kettő hazudott. Nincs szüksége népszerűsítésre, mert világhírű, idehaza mégis ezt teszem. Előadásokat tartok róla orvosi körökben, a Ludwig Múzeum filmklubjában levetítettem egy filmet az életéről, a műveiről. Nem egy túl szerencsés projekt őt népszerűsíteni.

– **Miért? Nem ismerik, és nem is akarják?**

– Nagyon jól megfogalmazta. Erről lehet szó.

– **Meséljen még magáról. Hogyan zajlik egy napja?**

– Dolgozom. Írom az EGIS történetét. 2013-ban leszünk 100 évesek, akkora biztosan elkészülök vele. Ezen kívül sorozatokat nézek. Helyszínelők, New York-i helyszínelők, Miami helyszínelők. Mind jöhet.

– **És Ön visszatalált a „gyalogútra”? Sakkozik manapság?**

– Nem. Ez egy elvi kérdés, amit egyszer hágtam át. Borda Lajos antikvárius barátom rávett arra, hogy menjek ki a nagymarosi házába. Ott leültünk és 10 játszmából 15-öt nyert. Mint történész minden játszmát tudok fejből nyolcvan évre visszamenőleg, de a gyakorlatban nem tudom alkalmazni, berozsdásodott a játéktechnikám. Hogy mégis mondjak valami pozitívumot, egy barátommal sakk feladványokat fejünk meg, mert topikusz memóriám még van.

Dr. Kékes Ede

A betegre akkor is mosolyogni kell, ha nem érzem jól magam...

Mi a különbség az állami és a magántulajdonban lévő hypertónia szakrendelés között? Egy olyan ember benyomásaival ismerkedhetnek meg, aki 15 esztendeje a magánszektor orvosaként gyógyítja betegeit. Tapasztalatait Dr. Kékes Ede jegyezte le.

Mindig meglepődöm amikor félelmet észlelek a magán egészségügyi intézmények iránt. Pedig szigorú munkatempóban ugyan, de aki a munkáját becsületesen elvégzi annak semmitől nem kellett tartania. Sőt, nagyobb juttatásban részesülnek munkatársaink, mint az állami szektorban. Ez az érem egyik oldala. A másik? Mint az IMS orvos igazgatója kijelenthetem, hogy aki nem megfelelően viszonyul a beteghez, az nem maradhat nálunk. Mosolyogni még akkor is kell, ha nem érzem jól magam. Hogyan kezdődött?

Negyven évet a Haynal Imre Orvosegyetemen töltöttem, mint kardiológus. Az egyetem fénykorában az orvos továbbképzés bástyája volt és kiváló tanárok sorát adta nemzetünknek. Ott tanultam diagnosztizálni a betegségeket, előadást tartani és tudományt művelni.

Mikor 1956-ban a klinikára kerültem, akkori professzorom, egy hónapi ismerkedés után azt kérte tőlem, hogy gyűjtsem össze az intézetben megjelenő magas vérnyomás betegségben szenvedő betegeket, tanulmányozzam a kórtörténetüket, elemezzem őket, és gondolkodjam azon, milyen összefüggést lehet találni a betegség és a beteg környezete, valamint

habitusa között. Magam sem hittem volna, hogy két év alatt 5000 beteg adatait sikerül összegyűjtenem. Kötődésem a betegséghez ekkor kezdődött és a mai napig tart. Ha belegondolok, hogy milyen nehézséget jelentett akkor a magas vérnyomás betegség kezelése, egészen elképedek.

Hiszen az első hatásos gyógyszereket akkor próbálták ki a nyugati országokban és sokan, komoly pénzeket áldoztak arra, hogy feketén megszerezzék az életet mentő, illetve meghosszabbító szereket.

Ebben az időben még vérlebocsátást is végeztünk, ha valakinél hirtelen megemelkedett vérnyomást észleltünk.

Csak hogy a Továbbképző Egyetem megszüntetését egyre többen szorgalmazták, én meg úgy gondoltam, helyes máshol kamatoztatni eddigi ismereteimet. Váratlanul jött a meghívás és egyben kihívás, hogy szervezzek egy új kardiológiai szakrendelést egy ismert magán egészségügyi intézményben. (International Medical Services Ltd). A kihívás úgy szólt, hogy a szakrendelés fogadjon magán betegeket, de készüljön fel a biztosított betegek ellátására is. Nem árultam el eddig, hogy magánszorgalom-

ból számítástechnikát és informatikát tanultam és ennek eredményeképpen 5 évig egészségügyi informatikát is tanítottam, ami igazán jól jött az új helyzetben.

Régi klinikai emberként igencsak szokatlan volt, hogy minden percemet be kellett osztanom, sőt a munkatársaimét is. 15 évvel ezelőtt bizony nem volt divat megszabni a betegek szigorú időelőjegyzését és azt sem, hogy a megszabott betegségnél milyen vizsgálatot, mennyi idő alatt kell elvégezni.

Ma ez már természetes. A másik döntő különbség a klinikához képest, hogy itt minden szükséges anyagi és személyi feltételt megkaptam.

A kerületben, sőt azon túl hamarosan megtudták, hogy az ide kerülő hypertóniás beteg nemcsak alapos és teljes kivizsgálásban részesül, de nem is kell várakoznia. Mi mindig az embert nézzük, nemcsak a betegséget. Megvizsgáljuk a rizikófaktorokat, szűrést végzünk és törekszünk a komplex érbetegség felderítésére. Így nálunk csak akkor teljes a kivizsgálás, ha – szükség szerint – a beteget angiológus, lipidológus, vagy diabetológus is megnézi. De nem feledkezünk meg a betegség mentális, lelki oldaláról sem.

Idős betegeink elmondják a gondjaikat, saját problémáikat és mesélnek nehéz körülményeikről. Nekünk azt is számításba kell vennünk, hogyan, milyen körülmények között élnek, hiszen ez a terápiánkat, a felírandó gyógyszereket is befolyásolja. Nap, mint nap találkozunk olyanokkal, akiknél a magas vérnyomás kialakulásában döntő szerepe van a stressznek, a feszültségnek. Ha meghallgatjuk – és mi igenis meghallgatjuk – még ha nem is tudjuk a megoldást, segítünk.

Az egyik nagyon aranyos, idős hypertóniás betegem mérnökként dolgozott nyugdíjazása előtt. Az övéből precízebb otthoni vérnyomásmérési naplót (grafikonon bemutatva) nem is tudok elképzelni!

Mindig részletesen megvitatjuk, milyen az elmúlt két hét vérnyomás profilja, szükséges-e valamit változtatni, hiszen legalább 5 vérnyomáscsökkenést kell szednie, hogy a célvérnyomást tudjuk tartani.

Vitkozni is kell, mert a mellékhatásokat lassan jobban ismeri, mint én és mindegyik gyógyszerénél jelentkezik nála valamilyen jellemző eltérés. Nagy türelem kell ám ahhoz, hogy egyetértés alakuljon ki köztünk, mert valóságos konszenzust kell kötni vele. Ez bizony eltart egy félóráig is, de megéri, mert a szellemi kapacitása tökéletes és a záró mondata mindig ez: „Mit gondol Professzor Úr, akkor most rendben lesz?” Na, ő az egyetlen betegem akinél nem merek mosolyogni, mert mindent halálosan komolyan gondol. Mire vagyok büszke? Arra, hogy a Magyar Hypertonia Társaság hivatalos Hypertonia Ambulanciája vagyunk és, hogy bekerültünk a Cardiometabolikus egységek közé is.

Az orvosok között is számos vicces történet kering a többiek megtörtént vagy kiszínezett eseteiről, szakmai baklövésekről, ugratásokról, sikerekről. Mivel az anekdotákká szépiült harminc-negyven éves történetek egy-két szereplője netán tán ma is aktív idősebb orvoskolléga, kicsit ködbe burkoltuk a helyszíneket és szereplőket.

A lelkiismeretes adjunktus...

X. adjunktus úgy nézett ki, ahogyan a filmesek elképzelik az ideális orvost: sármos, magas, ősz hajú, szemüveges, intelligens arcú, választékos beszédű, a nyakában mindig ott lógott a fonendoszkóp. Imádták a betegei. Minden részlettel törődött, a viziteken szinte vadászott a gyógyszerek nem kívánatos mellékhatásainak felfedezésére, mindig lehetőleg fél adagot rendelt mindenből. Tréfás hajlamú ugratói így néha azt vágták a fejéhez, hogy X. bácsi, te lassan jobban ismered a gyógyszerek mellékhatásait, mint a hatásait. Figyelmének előterében – szinte már „szorongásos” mértékben – mindig ott volt a lehetőség, hogy elnéz valamit, vagy nem tud kivédeni kellő időben egy nem kívánatos eseményt. A betegek életmódjának előírásaiban is majdnem mindig eljutott a túlszabályozásig, így utasításait a betegek alig-alig tartották be. Egy-egy orvosi zárójelentés epikrízisében (ezeket kellő ceremóniával szinte mindig maga diktálta le osztályos orvosának) akár hat-nyolc sor taglalás is jutott ezekre a „beszabályozások”-ra. Egyik nap ebéd után két-három beteget is hazabocsátottak, közöttük egy szívinfarktuson átesett, pár alkalommal fenyegető ritmuszavarokat is produkáló 42 éves, fiatalos kinézésű férfit, aki tréfásan vagy komolyan de állandóan udvarolt a nővéreknek. A bent maradt betegek között is több volt a váratlan probléma, ugrásszerűen megnőtt az adminisztráció, így talán osztályvezetői figyelme is vesztett egy kicsit legendás élességéből. Aznap délután ügyeletvezető orvos is volt.

Az ügyelet kezdetére sikerült mindent rendezni az osztályon és egy kicsit leülve és megpihenve, szokatlanul relaxált állapotban szűrte a fekete kávét, szellemileg felkészülve az ügyeleti hajszára. A kávé után kicsit hátradőlve, egy-két régi klinikai történettel szórakoztatta csinos beosztott ügyeletes orvoskollégáját, amikor hirtelen eltűnődve rámeredt, majd arca egyre gondterheltebb lett. Felállt, átment az osztály adminisztrációs szobájába, ott a kórlapok között turkált, majd az egyikből kivett valamit, és komor arccal olvasta.

Visszatérve egyelőre nem mondott semmit, kolléganője viszont eltűnődött, hogy miért változott meg ennyire. Sokat gondolkodni azután ezen már nem tudott, mert egymás után jöttek a mentők a kacifántos esetekkel, ami mindkettőjük figyelmét lekötötte. Legalább is a doktornőt, mert X adjunktus úron látszott, hogy valamiért egyre nyugtalanabb. Este 9 felé végre csendesedett a terep. Ekkor az adjunktus úr, arcán a döntés elszántságával elcsípte a beosztott ügyeletes kolléganőt.

– Kedves Ági, itt hagyom magát 20-30 percre. Mindenképpen ki kell mennem taxival egy ma kibocsátott infarktusos, egyszer-kétszer nagyobb ritmuszavart is mutató férfitbetegemhez, aki egy hozzánk közeli utcában lakik. Nem tudom, hogy történhetett velem, de sem szóban, sem írásban nem hívtuk fel a figyelmét a sexualis aktivitás tiltására még egy-két hétig, bár a nagyobb fizikai terheléstől való tartózkodást kikötöttem. Még a végén kihezett állapotban tragédia történik vele. Az ügyeletes kolléganő szája sarkában megértő mosollyal bólintott: Addig tartom a terepet. Tíz perc múlva el is ment a doktor úrral a taxi. Húsz perc múlva már vissza is jött. – Na mi történt? – kérdezte a doktornő. – Hagyja, Ági, a negyedik csöngetésre végül pizsamában, kicsit piros arccal ajtót nyitottak. – Na és? – Már későn érkeztem... Túl voltak rajta...

Dr. Székács Béla

A beteg sok mindent kibír?

Odafigyel Ön a betegére? Maradt még energiája, gyógyító szándéka, vagy már csak automatikus receptíró programja van? A Magyar Hypertónia Társaság tiszteletbeli elnökének írása mintha az utóbbi felé billentené a mérleg nyelvét.

Az alábbiakban ismertetek néhány „érdekes” antihypertensív kombinációt. A betegek sok mindent kibírnak...

1. 64 éves obes, dohányzó férfitbeteg, akinek az anamnesisében 2 évvel ezelőtt lezajlott myocardium infarctus, 1 hónappal ezelőtt lezajlott TIA szerepel. A szakambulanciára történt beutalásának indoka: erősen ingadozó vérnyomás, lábdagadás, gyakori fejfájás. A beutaláskor szedett gyógyszerei: 3x1 tbl Corinfar, 3x1 tbl Depressan, este 1 tbl (á 0,5 mg) Xanax, este 1 tbl Cardura (2 mg). A beteg vérnyomása hosszútávú béta-blokkoló + kalciumantagonista + ACE-gátló kezeléssel normalizálható volt, panaszai megszűntek.

2. 26 éves nőbeteg, aki gyermeket szeretne. Anamnesisében 4 éve ismert hypertonia szerepel. Terhessége még nem volt. Lényegében panaszmentes. Antihypertensív kezelésként a következő gyógyszereket szedte: 8 mg Coverex, 150 mg Aprovel, 25 mg Hygroton. A beteget hosszútávú kardioszelektív béta-blokkoló + hosszútávú kalciumantagonista kezelésre állítottuk át avval, hogy terheség esetén gyógyszereit Dopegyt-re kell átállítani, sz.e. béta-blokkoló és kalciumantagonista kiegészítéssel.

3. 69 éves férfitbeteg. Anamnesisében BPH, angina pectoris, dyslipidaemia mellett kb. 8 éve ismert hypertonia áll. Vizeleti panaszainak fokozódása miatt urológián 1 tbl Omnic tocas kezelést írtak fel neki a következő, már általa szedett gyógyszer-kombináció mellé: 2x1 tbl Tenaxum, 2x4 mg Minipress retard, 2x1 tbl Co-Renitec, 2x50 mg Betaloc-ZOK. Főleg felálláskor szédült. Fokozódó lábszáranasarca miatt a 25 mg Hypothiazid-ot és 2 g Kálium-R-t kapott 2 hete, de panaszai nem csökkentek. A beteg gyógyszereit megváltoztattuk hosszútávú ACE-gátló + diureticum fix kombináció + hosszútávú béta-blokkoló + hosszútávú kalciumantagonista + imidazolin agonista kombinációra.

4. 82 éves nőbeteg anamnesisében legalább 15 éve fennálló hypertonia és bizonytalan diagnózisként angina pectoris szerepelt. Vérnyomása ingadozó volt, ezért utalták be a szakambulanciára. Panaszai között nagyfokú izomgyengeség, felálláskor jelentkező erős szédülés és nycturia szerepelt. Gyógyszerei a következők voltak: 3x1 tbl Co-Renitec, este 4 mg Cardura, 1 Nitroderm-TTS-10 tapasz. A beteget átállítottuk hosszútávú ACE-gátló + diureticum + hosszútávú kalciumantagonista + hosszútávú kalciumantagonista kombinációra.

5. Az elmúlt nyáron küldték az 56 éves férfitbetegét rendetlen szív működés, erősen ingadozó vérnyomás, végtagfájdalmak, nehézlégzés, lábszáranasarca miatt a szakambulanciára. Általa szedett gyógyszerek: 3x25 mg Tensiomin, 8 mg Atacand, 1 tbl Amilorid comp., 100 mg Betaloc ZOK, sz.e. Voltaren tbl. A beteg serum K szintje 7,8 mM/L, kreatininszintje 280 ug/L volt, EKG-n a PQ: 0,32 msec. ...A beteg állapotát a sürgős dialysis kezelés stabilizálta.

Dr. Farsang Csaba

Dr. Farsang Csaba
professzor, a Magyar Hypertónia Társaság örökös tiszteletbeli elnöke

Várjuk olvasóink meglepő, elképesztő történeteit. Olyanokat is, amiket sokszor még felidézni sem szeretnének. Mások okulására azonban tegyenek kivételt velünk!

A legjobb történetek beküldőit a 77 Elektronika jóvoltából az Innovációs Nagydíj nyertes korszerű és pontos D Cont Personal vércukor mérővel jutalmazzuk.

e-mail cím: hipertonia2008@windowslive.com

Dr. Szenczi Tóth
Károly

Emlékek piacán

Az Ecseri Piac krónikáját Bruckner Éva rögzítette. Az Atheneum kiadó által megjelentetett könyvnek azt a címet adta, hogy: *A zsibárus boszorkány*. Aki pedig felhívja rá az önök figyelmét: Dr. Szenczi Tóth Károly.

Így kezdődik... mondta a szenvedélyesek jártas fölényével a zsámbéki lámpamúzeum tulajdonosa, amikor egy öreg petróleumoshoz burát kerestem és fontosnak tartottam hangsúlyozni, nem vagyok ám én gyűjtő. Aztán kimentem az ecserire, megtaláltam, onnan fogva egy lettem a csúcsidőben, szombat hajnalok ődöngő piaci fellegjárók közül. Azok vagyunk, nemcsak a kincsvadászat miatt, de a múltba révedés és a ködös álmódosítás okán is. Mert vevő, abban a szóhasználatban, ahogy érteni szoktuk, a piacon nincsen, de van mindenféle figura. Azt írja Bruckner Éva *A zsibárus boszorkány* című könyvében, a vásárlók egy része „a középértékhez tartozó értelmiségiekből, orvosokból, jogászokból, tanárokból, ...művészekből kerül ki”. Akár össze lehetne hívni egy elmaradt konzíliumot, de szót válthatsz műkritikussal, zenésszel, leköszönt és jelen miniszterrel. Nékünk a „fehér asztal mellett” azt jelenti: régi holmik közt. Titkos társaság, heti egyszer a szeánszon; ugyan nem bujdokolva, mégis majdnem észrevétlenül szemlélődünk. Egyformák vagyunk, mint mezetenül a fürdőben. Tátott szájjal bámuljuk a múltat, ami fényes bútorban, szép festményben csakúgy tárgyasul, mint egy kopott mángorlóban, rogyant parasztkomódban.

Ahhoz képest, hogy időnként felröppen a közhely, a régiség divatba került, nem sok a vásárló. Panaszkodnak is az árusok. A sirámok az Ecseri piac folklórjához tartoznak. Nem érdemes csinálni ezt az egészet, jövő héten istenuccse bezárok. (Aztán, persze nem).

Bezzeg régen!

Bruckner Éva, aki önvallomása szerint egyike a parkoló pályára került értelmiségieknek, így lett belőle az Ecserin kereskedő, azaz sikerrel átnyergelt, (jól tette), ezt a régmúltat is idevarázsolja, visszalapozva a történelmi időkhöz. Az első pesti használtcikk piac a 19. század második felében, az Operaház helyén nyílt, akkoriban az ócskaságok mellett a szabadságharc emlékeit keresték az emberek.

Aztán a telep megkezdte vándorútját, szép lassan, egyre kijjebb a városból. Most a Nagykőrösi úton van, néhány percre a tömegeket vonzó plázáktól. De ezelőtti helyének nevét most már kaputábláján őrzi, így: „Ecseri”, idézőjelesen. A diktatúra ötvenes éveiben szóba jött a dekadens ócskapiaci handlér. Burzsoáziát és a vevőket, mint izgága pereputtyot piacostul végképp eltörölni, csak hogy kiderült, az ócskapiac Moszkvában sem volt útbán. Akkor, hát... kénytelen-kelletlen megmaradt itt is.

Hosszú évtizedekig jobbra szegények keresték fel, használt kabát, nadrág, öreg cipő, kalap, sapka, fillérekért lehetett felöltözni. Mára ruhás alig van, de emlékeztet, nehogy már elfelejtsük, volt idő, amikor itt, és csakis itt lehetett eredeti farmert venni.

Bruckner Éva könyve olvasmányos, és nem nélkülözi a tudós komolyságot sem. Sok forrást jelöl, a történelmi hűség igazolásául. Remek fényképek, dokumentumok. A kötetet maga a szerző is árulja odakinn, egy székre van kirakva, virslinek való papírtálcára ceruzával írt reklámmal.

A könyv mindenkinek tükör, aki e habzsoló világban pillanatra megáll és gyökereket keres. Bevallva, vagy nem, szakadatlanul kutatjuk anyá-

ink, apáink tovaült éveit. És nem különben, no igen, mindazt, ami velünk történt. Egyszer mégiscsak számot vetve, valamilyen képp. Kár, hogy az Ecserin nem lehet boldog gondolatemléket vásárolni, cekkerben hazavinni sosem volt sikert és örömet. És árulni kopott-foltos ideológiát, hűtlenséget, vagy szégyenes lelkesedést. Magam bizony túladdék egyik-másikon. És, hajjaj, biztatnék másokat is.

Az ócskapiac története történelem, mindünk múltja.

Tanulságos és megható könyv. Több, mint egyszerű olvasni való.

Ne vess velünk!

- Miért beszélnek az orvosok latinul a műtőben?
- Hogy a páciens szokja a halott nyelveket.

Egy férfi elmegy az orvoshoz, mert feldagadt a lába. A doktor megvizsgálja, majd a kezébe ad egy nagy szem tablettát.

– Várjon egy kicsit, hozok vizet – mondja a doki és kimegy a szobából.

A beteg nagyon türelmetlen, hamar megunja a várakozást. Oda-sántikál a csaphoz és gyorsan beveszi a tablettát. Ezután visszatér az orvos egy vödör vízzel.

– Na, most feloldjuk a tablettát, aztán ebben áztassa a lábát 30 percre.

Két orvos beszélget a pszichiátrián. Megszólal az egyik:

– Van egy betegem, akinek az a kényszerképze, hogy két majom és egy sámli van a fejében és veszekszenek a sámli. Már minden terápiát kipróbáltam, de nem használt.

– Na és ezek után mit csinálsz? – kérdi a másik.

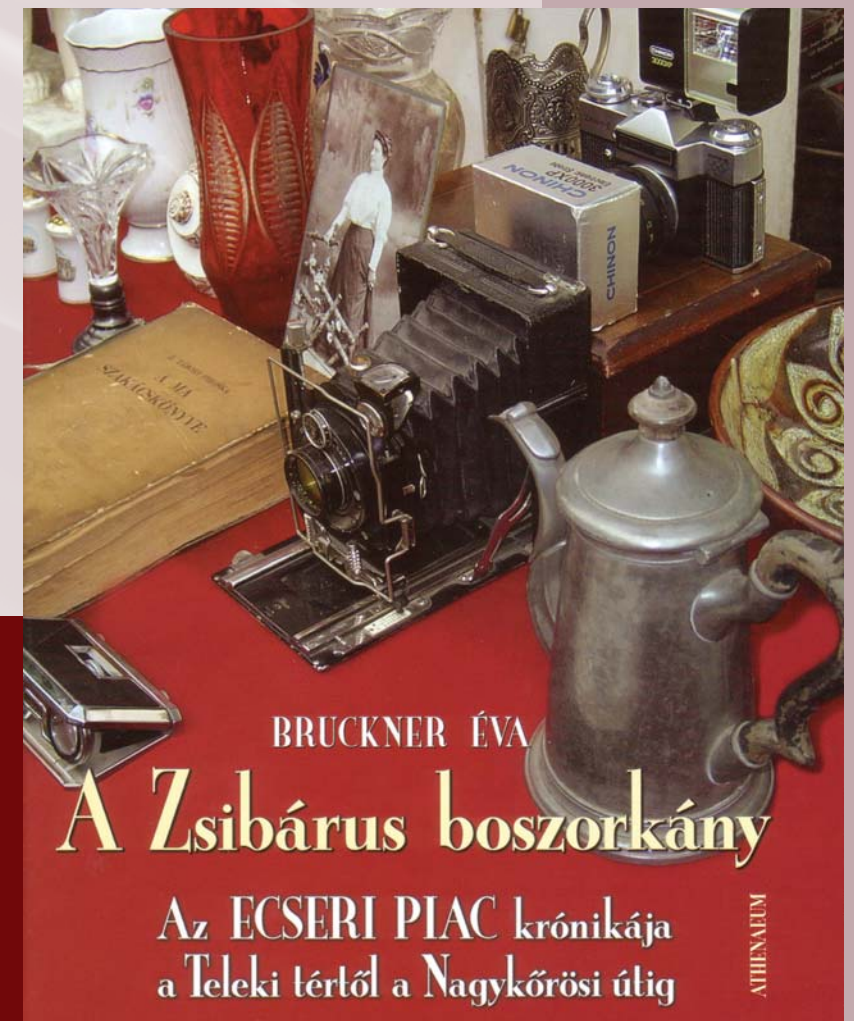
– Megoperálom és vagy kiveszek egy majmot, vagy beteszek még egy sámli.

A professzor egy röntgenfelvételt mutat a medikusoknak:

– Nézzék uraim. A beteg nagyon sántít, mert a bal lába kétszáz milliméterrel rövidebb, mint a jobb.

– Nos, kolléga – fordul az egyik hallgatóhoz –, ön mit tene ilyen esetben?

– Hát, én is sántítanék...

Fantasztikus élet, fantasztikus történetek. Legszívesebben reggelig hallgatnám. Az embernek nincs kedve felállni a foteljéből és felszállni a 7-es buszra, olyan jól érzi magát a Szent Imre Kórházban. Nem beszélve arról, hogy gazdagabb lesz néhány szerelemi történettel, melyek vagy Liszt Ferenchez, vagy Dr. Szilágyi Andrásához kötődnek. Mielőtt bárki félreértené, Szilágyi doktor nem bigámista! Csak éppen több szerelmet tudhat magáénak.

„Szerelmem Liszt”

- Kezdjük a legnagyobbval, Liszt Ferencsel.
- Erről csak annyit, hogy legalább tíz éve készülök írni egy könyvet Liszt Ferenc személyiségéről. Annyi badarságot összeírtak már róla, különösen a körülötte lévő nőkről, hogy kedvem támadt helyretenni. Mai terveim szerint öt vagy hat fejezetből állna a kötet. Olyan fejezetek lennének benne, mint az alkotóművész intrapszichés konfliktusa.
- Tessék...?
- Mondhattam volna, hogy extrapszichés, mindegy. A lényeg a konfliktuson van. Az lenne benne, hogy 1847-ben lecsukta a zongora fedelét és attól kezdve nem adott több hangversenyt. Holott élt még negyven évet és a mai napig ő a világ legnagyobb zongoristája. Amíg viszont játszott, alig játszott Lisztet, míg Chopin, Schumann, Bartók, Mozart mind-mind saját művükkel léptek a pódiumra.
- És ő mit adott elő?
- Operaparafrázisokat, Beethoven szonátákat. Visszatérve a könyvre, a második fejezet Liszt magyarságát és európaiságát taglalja, egy személyben vitte harmonikusan mindkettőt. A harmadik a vallásosságát foglalná magába. A következő fejezetben a baráti kapcsolatairól szólnék.
- Mikor jönnek már a nők?
- Elég mellbevágó dolgokat fogok e témában leírni. Például, hogy nem Liszt csábította el a D’Agoult Maria grófnőt, hanem fordítva. Carolyne von Wittgenstein hercegnővel ugyan ez a helyzet. Nem tudom, hogy Liszt tudta-e, hogy már ismeretségük előtt volt egy öngyilkossági kísérlete Máriának, több hónapig idegszanatóriumban is volt. A hölgy naplójából egy depressziós csaj szól hozzánk, akinek semmi nem jó. Firenze egy ronda koszos város – írja. Amikor szakítottak, már is többször pszichés kezelés alatt állt.
- Bocsánat. Nem tartozik egészen ide, de hogyan gyógyították vajon az 1800-as években ezt a lelki bajt?
- Igazában sehogy. Kényszerzubzony, hideg zuhany, pakolások.

Liszt a zeneterápia atyja...

- Egyébként Liszt volt az, aki kitalálta a zeneterápiát. Húsz éves korában bejárt egy néma nőhöz a tébolydába és zongorázott neki. Tudtommal ő volt az első, aki ezt a módszer használta, és állítólag valamit ért is. Valószínűleg lesz még egy fejezetem: Liszt és munka címmel. Hihetetlen az a mennyiségű műrekek, amit maga után hagyott. Emellett csak a levelezése hat kötetet tesz ki. Wittgenstein hercegnőtől kétezer levelet kapott. Grafomán nő lehetett, mert 15–20 oldalas ömlengéseket küldött, melyre Liszt kénytelen volt így reagálni: „Kérem, kíméljen meg a leveleitől, ritkán és kevesebbet írjon, mert nincs időm elolvasni.” Alan Walker, aki a legjobb Liszt-önéletrajz írója, egy helyütt azt mondja, hogy körülbelül tízezer Liszt-levelet menekítettek ki a háborús évek Németországból, de aztán mégis nyomuk veszett.
- Nemcsak érdekes, amit mond, de kitűnően is adja elő. Legszívesebben emigrálnék a történeteibe. Továbbra is izgat, hogy miért nem koncertezett Liszt negyven évig.
- Komponált. A kettőt nem tudta összeegyeztetni. Egyetlen egyszer a saját SZ-dúr zongoraversenyét ugyan bemutatta, és amikor 1871-ben hazatelepült Magyarországra néhány jótékonyági hangversenynek nem tudott ellenállni.
- Mikor vehetem kezembe a könyvét?

- 2011-re tervezem a kiadását, mert akkor lesz Liszt Ferenc születésének 200. évfordulója.
- Úgy tudom ön kitűnő zongorista. Mikor játszott utoljára?
- Hogy érti? Minden nap több órát zongorázom! A saját örömemre. Időnként vagy fölkérnek, vagy szervezek valamilyen alkalmat, ahol zongorázhatok. Legközelebb március 25-én a régi Zeneakadémia Koncerttermében a Liszt Ferenc Társaság felkérésének teszek eleget, ahol két ritkasággal rukklok elő. Két kamaraművet fogok elővezetni.

Szenvedélyem a zongora...

- Akkor a doktor úr tulajdonképpen zongoraművész úr is.
- Én egy szorgalmas amatőr vagyok. Nem vagyok művész, bár kétségtelenül vannak ilyen ambícióim. Igazából én egy szorgalmas lelkes pancser vagyok! Amit egy művész két hét alatt megtanul, az nekem két évembe telik.
- A zongorázás csak része, de talán legfontosabb része, a zeneszeretnemnek. Másodikos gimnazista koromban minden este elmentem a Zeneakadémiára. Bármilyen koncertet meghallgattam. Így kerültem el Szvjatoszlav Richter hangversenyére, az ötvenes évek közepén. Úgy ültem be, hogy itt botrány lesz, hiszen kivezényelt úttörők és katonák ültek a nézőtérre. Fogalmam sem volt ki ez az ember. De nem volt botrány, fe-

szülten hallgatta mindenki, olyan hihetetlen kisugárzása volt. Mostanában lesz az „Orvosok és Egészségügyeik a Zenében” című sorozat következő állomása, melyet április 24-én 25-én rendeznek Székesfehérváron, ahol olyan 50-60-an szoktunk fellépni.

- Az Ön szenvedélyessége már-már orvosi eset.
- Rendeztek egy olyan orvosi konferenciát, melynek témája a szenvedély, és az egyik alany én voltam. A fő kérdés, hogy ezt a könyvet szenvedélyből írom, vagy csak hobbiból? Ki tudná megmondani, hogy mi a különbség a kettő között? Hiszen én magam sem tudom...

Bozsán Eta

Nem csak a keserűség inspirál...

A hazai stroke ellátás professzionális megszervezése Dr. Nagy Zoltán professzor nevéhez fűződik. Talán kevesen tudják, hogy az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet egykori főigazgatója, az Agyérbetegségek Országos Központjának igazgatója, a Magyar Stroke Társaság alapítója és örökös tiszteletbeli elnöke nemcsak rajong a festészetért, hanem maga is kezébe veszi az ecsetet.

Nem tudom szabad-e nekem saját festői aktivitásomról beszélni, amikor az elmúlt évtizedekben nem nyúltam rajzeszközhöz? Úgyesen rajzolgató kisdíák voltam. Alig múltam 12 éves, amikor az Indiai Gyermekrajz Világkiállításra kikerült aquarellem díjat kapott. A Hólapátolók ma a szobám falán függ. Rajzkör, korai próbálkozások után kiváló rajztanárom figyelt fel adottságomra és foglalkozott velem. Magyarász Imre absztrakt festő, Vaszary tanítvány nemcsak rajzolni, festeni tanított, de látni is. Látni a vizuálisan megragadható lényegét, és ő adta kezembe azokat a művészeti írásokat is, amelyek mai napig esztétikai gondolkodásomat meghatározzák, ilyenek: Kállai Ernő és Hamvas Béla.

Magyarász Imre a hazai absztrakt festészet méltánytalanul elfeledett alakja, remélem, hogy még utat talál nem csak a gyűjtők felé, de a szélesebb hazai közönség felé is. Magyarász támogató, értő irányítása, atyai barátsága mellett, hatással volt rám Bene Géza. Képei ma már az értő műgyűjtők, múzeumok tulajdonában vannak. Sajátos világa, természetlátása, tájképei nagy hatással voltak rám. Mint orvostanhallgató, és mint fiatal orvos,

évekkel ezelőtt elhunyt orvos-művész baráttal Soós Andrásal. Orvosi pályám, külföldi útjaim, tartós észak-amerikai kutató munkám lehetőséget adtak arra, hogy nagy képtárat fantasztikus anyagait ismerjem meg.

Ezek a mesterművek számomra nem inspirációt jelentettek, hanem önértékelésre, (önleértékelésre) késztettek.

Kapcsolatom azonban a képzőművészettel nem szakadt meg, mint befogadó, a jó képekért, festményekért ma is lelkesedem. Textilművész feleségem, Manninger Mária révén ugyancsak sok szál fűz a mai magyar képzőművészethez, személyes barátaimná váltak Stefanovits Péter, Schmall Károly, Gerzson Pál, Karátson Gábor. Az ő művészetük stimáló számomra. Szily Géza és a korán távozott Simsay Ildikó képei a falunkon függenek.

Mint ideggyógyász, idegkutató még ma is lelkesít ennek a területnek határtalan dimenziója, ami a természettudományok és a humán tudományok határterületét is jelenti. A festészet kutató érdeklődésem egyik témája is lett.

Ugyanakkor annyi tapasztalat halmozódott fel bennem, hogy talán lesz mondanivalóm újra, mint festőnek. Az eredmények mellett sikertelenségeim, a bezárt Lipót, a bezárt Tárt Kapu Galéria, a művészetterápia megszűnése keserű tapasztalatok, amelyek érzelmi forrásai lehetnek újra a képalkotásnak. A keserűség mellett, remélem lesz még festői kreativitást kiváltó más tényező is életemben.

Dr. Nagy Zoltán

még intenzív kapcsolatban voltam a 60-as 70-es évek avantgarde törekvéseivel.

Kecskeméti Kálmánnal gyerekkori barátság köt össze. Losonczy Tamás biztított, hogy ne hagyjam el a festést (a nagy öreg még mindig közöttünk él a II. kerület talán legidősebb polgára), de a szakmai munka egyre jobban háttérbe szorította művészi ambícióimat.

Nem tudtam megoldani azt a dilemmát, hogy, mint orvos egyre inkább befogadóvá váltam, és saját exhibicionizmusom mind hátrább szorult. Azért talán érdemes megemlíteni egy fiatal művészek tárlatán való részvételt, vagy az orvos-festők washingtoni világkiállításán való szereplést, közös kiállítást a már

Dr. Berkes István feleségével és gyerekeivel

Gyógyítás, focilabda, teniszütő „egy kézben”

– **Gondolom, nem vezet műtéti naplót, de legalább saccolja meg, hány operáción van túl?**

– Olyan 30 ezer körül lehet a számuk. Szerencsés hogy sportoló voltam, így a gyógyítás és a sport együtt haladt az életemben. Az a munkám, ami a szenvedélyem. A Sportkórház nem hasonlítható össze a többi kórházzal. Nálunk más a beteganyag, itt meggyógyulni akaró célorientált sérültek vannak.

– **Kiket gyógyított? Mondjon pár nevet.**

– Egy egész válogatott csapatot össze lehetne állítani azokból, akiket operáltam: Albert Flóriántól kezdve Zsiborásig, hogy csak a futballistákat említsem.

– **Milyen beteg volt Albert? Hősies?**

– Az idősebb Albert Flóriánt is van szerencsém ismerni, de akiről most beszéltem, akit operáltam az speciel a fia, aki szintén a válogatott keret tagja volt. A szőuli olimpia előtt például Borkai Zsolt tornászt és Szabó Józsefet kezeltük. Aztán volt egy érdekes esetem Cseh Lászlóval, aki az athéni olimpia előtt három héttel sérült meg. Kihívás volt, hogy meg lehet-e úgy operálni egy törött lábat, hogy három hét múlva olimpiára kész legyen a gazdája? El tudott indulni, és érmet is szerzett, az intézet nem kis dicsőségére.

– **Kizárólag sportolók vagy más hírességek is felkeresik?**

– Politikusok, miniszterelnökök, színészek egyaránt!

– **Engem jobbra a színészek érdekelnek.**

– Bodrogi művész úr is nálunk járt, amikor kiment a térdé. Aztán Esztergályos Cecília is felkeresett. Inke Lászlóval egy baleset során jöttünk össze, és nagyon jó barátság lett belőle. Még a feleségemet is neki köszönhetem, mert az őt körülvevő társaságban ismerkedtünk meg, hiszen színművész lánya ő is. Egyébként egyre többen jönnek ide külföldről hozzánk.

– **Tudna példát mondani?**

– Persze. Alexander Karelin orosz birkózó három olimpiát nyert egymás után. A negyedik egy hajszálon múlt, de azt már nem ő nyerte. Az atlantai olimpia előtt pár héttel mell-izomsérülése lett, és legnagyobb meglepetésemre megjelentek Budapesten a menedzserei. Nem lehetett nyilvánosságra hozni, hogy nálunk fekszik, nehogy az ellenfelek megtudják. Nagy titokban gyógyítottuk meg, de amikor megnyerte a bajnokságot, rögtön nyilatkozott, hogy a magyar orvosoknak, a Sportkórháznak tartozik köszönettel. Utána Budapesten egy nagy fogadást adott, azóta ha bárhol összejöttünk mindig felemlíti, hogy mi gyógyítottuk meg.

– **Jó betegek a sportolók?**

– A sportolóknak jó a fizikai állapotuk és nagyon motiváltak. Min-

– **Úgy emlegetik, ahogyan legendákat szokás, ugyanis ő a sportbetegségekkel szembeni artroszkópos műtétek specialistája. Dr. Berkes István szobájában semmi fényűzés, sőt már-már szerzetesi egyszerűség fogad. Szerencsére az egyik falat borító aranyfényű tenisz-díjak és serlegek némiképp oldják a puritánságot.**

dent betartanak, mert szeretnének meggyógyulni. A színészeknek nincs idejük gyógyulni, mindig jön egy forgatás, egy szinkron, sietnek.

– **Látom a kitüntetések közül, a díjakból, hogy Ön nemcsak beszél a sportról, hanem csinálja is. A futballt nagyon komolyan felvállalta a tenisz. Mit szól a családjához mindehhez?**

– Örülnek neki, mind a három gyerekem és a feleségem is sportol. Teniszezünk és úszunk is. Az életben soha egy hangos szó nem volt köztünk, az egyetlen kivétel a tenispálya. Na, ott gyakoriak a nézeteltérések, a viták. István fiam vív, Tamás fiam küzdősportot művel, Anna lányom akrobatikus rock and roll-ra jár. Az egészség megőrzésének fontos feltétele, hogy az illető fizikailag aktív legyen. Nem kell élcsporthoz lenni, de mozogni kell.

– **Mi a véleménye a nőkről?**

– Nagy tisztelője vagyok a nő nemnek. Elvárom, hogy egy nő szép legyen, csinos legyen, jól nézzen ki. De ezeknél is fontosabb, hogy anya és társ legyen.

Gondolták volna, hogy Dr. de Chatel Rudolf, a Hypertonia Társaság elnöke, a Nemzetközi Belgyógyász Társaság egykori elnöke, aki a világ-irodalomban először közölte a cukorbetegség ki-cserélhető nátriumtartalmának növekedését, 15 éven át a tolmácskabin-ban üldögélt? Ahogyan alább kiderül: nyelvtu-dását édesapjának köszönheti.

Hogyan lettem tolmács?

– Apai ágon franciák vagyunk, bár a nagyapám már Magyarországon született – kezdi a sármos, halk szavú professzor. – Az ő felesége felvidéki német családból származott, tehát a német nyelv is fontossá vált, és mivel apám orvos volt, tudta, hogy az angol nyelv a legfontosabb a nemzetközi orvosi irodalomban. Édesanyám holland, de ő nem hollandul beszélt apámmal, hanem németül, így ezt a nyelvet nagyon könnyen magamba szívta. Bár hollandul sohasem beszéltünk, 1968-ban a prágai tavasz bukása után mindkét testvérem kint maradt Hollandiában, ahol persze megtanultak hollandul. Az öcsém fizikusként azért ment oda mert a világ legnagyobb kísérleti mágneze Amszterdamban található. A húgom pedig azért választotta, mert éppen elvégezte a táncfőiskolát, pedagógusi, koreográfusi és táncművészeti diplomát szerzett. Egy Amerikából Hollandiába visszatért táncművész szervezett egy csoportot Amszterdamban és ő csatlakozott hozzájuk. Később saját csoportot alapított, világhírűvé is váltak, hiszen egy teljesen önálló stílust dolgozott ki. A mai napig ott élnek mindketten, nagyon megszerették Hollandiát. Bennem nem élt a vágy, hogy Hollandiába menjek, de igazán máshová sem vágytam. Én itt-hon érzem jól magam.

Apám 12 éves koromban – az öcsémmel együtt- elküldött egy angol tanárhoz, akit a szomszéd fűszerez csak „dicsér”-nek nevezett a teacher miatt. Így 18 éves korunkra mind a két nyelvet folyékonyan beszéltük, a németet is meg az angolt is. Közben úgy hozta a sors, hogy amikor latin nyelvű osztályba iratkoztam – orvos akartam lenni már ötödikes koromban –, kötelezővé vált az orosz.

Ráadásul heti 8 orosz óránk volt, és le is kellett érettségizni belőle.

Rengeteget fordítottunk, oroszról magyarra, és magyarról oroszra is.

Szerettem az orosz nyelvet, gyönyörűnek találom, az orosz irodalom meg a világirodalom egyik legizgalmasabb része.

Medikus éveim alatt ismertté vált orvosi körökben, hogy jól beszélem a nyelveket. Magyarország a hatvanas évek elején kezdett nyitni, azaz külföldi kongresszusokat, orvosokat fogadni. Először egy amerikai szívsebész társaság érkezett a Gömöri professzor vezette II. sz. Belklinikára hogy beszámoljanak a legújabb szívsebészeti eredményekről. –

Nos, jól tippelnek, az orvostanhallgatót Gömör professzor kérte fel, hogy tolmácsoljon az amerikai-aknak. A mélyvízbe dobás kifejezetten jól sikerült. Aztán a nemzetközi kardiológus kongresszust Budapestre hozta Gottsegen professzor, beszélgetőtársam pedig akkor ült be először a tolmácsfülkébe. Nyilván voltak nehéz percei is.

– Ezeket az ember úgy igyekszik áthidalni, hogy megpróbál valami épkezláb mondatot kibökní, mert nincs értelme olyan mondat töredékeket egymáshoz illeszteni, amelyeknek semmi értelme nincs – folytatja. – Igazán nehéz helyzetbe a japán előadók sodortak. Olyan kiejtéssel beszéltek, amit egy európai ember nem ért meg, mert teljesen más a szóképzésük, a hangképzésük. Mielőtt pódiumra léptek volna, a szünetben mindig arról szolt az életem, hogy a büfében rohantam az előadót keresgélve, hogy kicsikarjak belőle valami szöveget. Szerencsére a legtöbbjük gyengén tudott angolul; így nem szabadon beszélt, hanem felolvasta az előadását, amit általában sikerült megszereznem. Magam elé tettem, figyeltem, így már lehetett követni. Ami még kritikus ilyenkor: a diaképek értelmezése.

Én nyilván jobban értettem, mint a tolmács társaság, akik nem szakmabeliek voltak. Így aztán sikerült többé-kevésbé épkezláb dolgokat kihámozni belőlük. Amiben mindig csődöt mondtam: az ünnepélyes bevezető mondatok, mert sablonokból álltak. Azt rettentően utáltam, abban nem volt gyakorlatom. Az angolok foghegyről és a kilógó pipaszár mellől való sustorgó beszédében félre lehet ám érteni a kifejezéseket. Néha csak akkor vettem észre, hogy rosszul mondtam valamit, amikor az ábrák teljesen másról kezdtek szólni. Akkor az ember korigál, és megmondja, hogy bocsánat, ezt nem így mondta az előadó, félrehallottam, elnézést kérek. Szerintem egy tolmács akkor becsületes, ha a hibát, amit észlel, még a tolmácsolás során korigálja, hiszen minden előadásnak a tartalma lényeges, nem az, hogy minden szófordulatot értsen az ember.

Az angolok egyébként rendszerint nincsenek tekintettel a külföldire, az amerikaiak sokkal inkább. Persze, mert Amerika a különböző népek olvasztó tégelye. Az angolok sajnos nagyképűek, mindig foghegyről beszélnek a külföldiekkel.

Amúgy Rubányi Ági emlékeztet nagy csapatához tartoztam, csupa aranyos, drága, jobbára inkább idős hölgygel dolgoztam, akik mindegyike 4-5 nyelven beszélt. Talán emlékszel Lomb Katóra, 11 nyelven volt profil! Ők persze nem voltak szakmabeliek, örültek annak, ha a magyar fülkére kapcsolhattak. Na ott ültem én, és próbáltam továbbadni a hallottakat. Nem annyira szóról szóra, mint egy profi tolmács, viszont ebből tudtak építkezni, tovább fordítani oroszra, németre, franciára, angolra. Nagyon szerettem velük dolgozni, egész jó jövedelemre tettem szert. Napi 500 forint sok volt akkor ám egy medikusnak! Az orvosi nyelvben angolul és németül is teljesen otthon éreztem magam. Kapásból tudok ma is angolul vagy németül

leírni egy cikket, nem kell előtte magyarul végiggondolnom.

– **Mennyi ideig tartott a tolmács karrier?**

– Durván 15 évig. A napi klinikai gyakornoki munka mellett ez nagyon fárasztó volt. Egyik kongresszus jött a másik után, egyik orvos delegációt váltotta a másik, aztán egyszer csak kiderült, hogy nem megy együtt a kettő, a tolmácsolás, meg a gyógyító munka. Jöttek a különböző megbízások, belgyógyász társasági jegyzőség, majd titkár, aztán főtitkár, végül a Magyar Belgyógyász Társaság elnöke lettem.

– **Hogy reagált a csupa aranyos, idős hölgy, arra, hogy egy jó svádájú fiatal ember eltűnik közülük? Nagyon szomorúak lettek?**

– Hiányoltak – mondja mosolyogva. – Mindig kitörő lelkesedéssel fogadtak. Ha néha kimaradt egy-egy kongresszus, nagyon nyafogtak utána, hogy zavarban voltak, belegabalyodtak, nem tudtak rendesen dolgozni nélkülem. Mondhatnám, hogy a tenyerükön hordoztak, ami persze jólesett.

– **Gondolom a Nemzetközi Belgyógyász Társaság elnökeként is jól jött az angol nyelv ilyen magas szintű ismerete. Ugyanakkor van olyan nyelv, amelyik nem az erősséged, kerültél is miatta kellemetlen helyzetbe.**

– Amikor a nemzetközi meg a Magyar Belgyógyász Társaság elnöke voltam, az akkor alakuló Európai Belgyógyász Társaságban is én képviseltem Magyarországot. Ezt a társaságot erős francia orientáció jellemezte, francia és latin országok professzorai hozták létre. Meghívtak egy vezetőségi ülésre, ahol kellemetlen megjegyzést tett a francia elnök. Mondván, hogy „ké-

rem De Chatel professzor urat, akinek francia neve van, de nem tud franciául, szóljon hozzá”

Elmondtam, hogy én magyar vagyok, ennek a vezetőségi ülésnek pedig tudomásom szerint angol a nyelve. Nagyon bántott, de nem azért, mert szégyelltem volna, hogy nem tudok franciául. Nekem csak a nevem francia, érzelmileg nem, legfeljebb a gyökereim szerint vagyok francia. Az sem véletlen, hogy minden ülésen, ha valaki magyartalanul beszélt, fölszóltam. Úgy érzem kötelességem, hogy a magyar nyelv tisztaságát őrizsem. Bár csupán 1/8 magyar vér van bennem – a dédnagyanyám volt magyar – én mindig is magyarnak éreztem magam.

B. Király Györgyi

Feleségével Gyöngyössi Katalin színművészzel

A szerelem akkor lob-
bant fel, amikor Dr.
Csúriga István barátai-
val, kollégáival néhány
éve részt vett Skóciában
egy „whisky túrán”. A
skót hegyek között ka-
nyargó Spey folyó menti
„zarándoklat” maradan-
dó élményeket hagyott
benne. Ezért állított ösz-
sze önöknek a több év-
százados whisky kultú-
rából elsajátított ismere-
tekből egy csokorra va-
lót. Következzék a Skót-
whisky kalauz.

Miért szeretem a whiskyt?

A whisky érlelt gabonapálinka, amely különböző gabonafélékből (búzából, rozsból, zabból, vagy kukoricából) készül, és tartalmazza mindazokat az ízbeli, aromabeli és egyéb sajátosságokat, amelyeket általában a whiskynek tulajdonítunk. Az aranyárga vagy barnás ital alkoholtartalma 40–45%. Az ital elnevezése, ill. az írásmódja kétféle lehet: Skóciában és Kanadában whisky, míg az Egyesült Államokban és Írországon whiskey.

Az első whisky készítő ugyanúgy egy szerzetes volt, mint ahogy a pezsgőé is. A történet szerint a francia Dom Pérignonnál másfél évszázaddal korábban, 1494-ben IV. Jakab skót király 8 hordó malátát adott Friar John Cor szerzetesnek az „aqua vitae” (kelta nyelven „uisge beatha”, azaz az élet vize) előállítására céljából (ez a mennyiség körülbelül 1.500 palack akkori whisky készítésére volt elegendő). Az eredmény az aranyárga whisky lett – az ital, amelyet érlelés nélküli formájában már a kelták és a skóciai pásztorkorok is ismertek. A hagyományos whisky készítő területeken: Skóciában, Írországon, majd a 18. század végétől Észak-Amerikában egyre többen alapítottak főzdeket. A 19. század közepére tehető az egyik legelterjedtebb whiskytípus, a kevert (blended) kialakulása, és ekkor már az ír és skót whisky világhíres volt, fizetőeszközként is elfogadták. A készítőik akkoriban hordókban árusították a whiskyt, a palackozást a kereskedők végezték. Ilyen kereskedő volt John Walker is, aki az elsők között próbálkozott a különféle párlatok házasításával. Az így született ital nagyon népszerű lett, s megalapozta a Johnnie Walker márká hírnevét. A kevert whiskyket ma összefoglaló néven scotch-ként, vagyis skótként emlegetjük. A skót whisky névhasználat alapfeltétele, hogy az ital csak Skóciában készül-

het, minimum három éven át kell tölgyfahordóban érlelni és legalább 40 százalékos alkohol tartalmúnak kell lennie.

Hasonló előírások vonatkoznak az ír whiskeyre is. Amerikába az első telepesekkel került a whiskey, akik mindjárt lakóhelyük megépítése után megalapították az első lepárlókat is. Az 1770-es évek végén megjelent az első kukorica alapú bourbon whiskey, amely nevét Kentucky állam Bourbon megyéjéről kapta. Az első híres amerikai márkát a Tennessee whiskey 1825-ben jelentette meg, és 40 évvel később megnyílt az első Jack Daniel's gyár is. Ezzel egyidőben Kanadában is megépültek az első desztillálók, és a XIX. században már itt is elterjed a whiskey-lepárlás.

A legendás skót whisky

Az igazi skót whisky előállításához természetes alapanyagok szükségesek: árpa, élesztő, forrásvíz, tőzeg és tűz a szárításhoz, és tiszta levegő az érleléshez. A gyártási folyamatok évszázados hagyományok és modern technológia párosításával alakultak ki. A skótok szerint máshol is lehetne skót whiskyt gyártani, ha meg lehetne oldani néhány skót hegyi patak, némi felföldi tőzeg és a tiszta skót levegő helyszínre szállítását. A skót whiskynek alapvetően két fajtája létezik. A Malt (maláta) whisky, és a Grain (gabona) whisky. A Skóciában nyilvántartott több mint 2000 fajta skót whisky egy része ún. single malt whisky, amely egy-egy adott lepárlóüzem által előállított, vízben erjesztett árpamaláta lepárlásának eredménye. A vatted malt (pure malt) whisky kizárólag árpamalátából előállított, több single malt whisky házasításával készített whiskyfajta. Híresebb single malt márkák: Balvenie, Glenfiddich, Glenlivet, Highland Park, Lagavulin, Laphroaig, Macallan,

Springbank, Talisker. A gabonából készített whiskyt single grain whiskynek nevezzük, amely ugyan szintén tartalmaz (legalább 10%-ban) árpamalátát, mivel csak ez tartalmazza az erjedéshez szükséges diastase nevű enzimet, nagyobb része azonban búza vagy kukorica. A single grain whiskyt szinte kizárólag a maláta whiskyvel való keveréshez (blending) használják. Minden blended skót whisky (amit ma scotch-ként ismerünk) tehát maláta és gabona whisky házasításával készül. A keverés célja olyan új változatok íze és karakterű skót whisky-k előállítása, amelyek a hagyományos módon – csak maláta whisky vagy csak gabona whisky készítésével – nem voltak megvalósíthatók. Ide tartoznak a világ legismertebb és legkeresettebb skót whiskyjei, amelyeket 15–50 különböző maláta és gabona whisky keverésével állítanak elő. A keverés a Master Blender irányításával és folyamatos ellenőrzésével történik. Az ő érzékeire van bízva, hogy az adott blended whisky mindig ugyanolyan színű, karakterű és minőségű legyen. A blending mindig titkos receptek alapján történik, melyet csak a Master Blender és egyetlen tanítványa a Blender ismernek. A recept azonban időről időre változhat, hiszen a blended whisky alkotó maláta és gabona whisky minősége és jellemzői is változnak. Így előfordulhat, hogy ugyanazt a blended whisky egy évben kissé másképp készítik, mint korábban. Bár az összetevők száma és aránya változhat, a blended whisky minősége a Master Blender szakértelmének köszönhetően rendszerint változatlan marad. Ismertebb blended whisky márkák: Johnnie Walker, Ballantine's, J & B, William Grants, White Label.

A skót whisky jellemzői

A skót whisky karakterét az alapanyagoknak és az érlelés körülményeinek köszönheti. A forrásvíz gazdag ásványi anyag tartalmával

járul hozzá a whisky jellemzőihez, míg a malátától gabonás, az élesztőtől gyümölcsös, a tőzegtől füstös, fűszeres, a tölgyfa hordóktól sherry-s, mézes vagy enyhén vaníliás, a levegőtől pedig sós, illetve virágos aromát kaphat.

A whisky jellemzőit 6 fő tényező határozza meg:

1. Az alapanyagként felhasznált gabona fajtája.
2. A lepárló berendezés fajtája és a lepárlás módszere.
3. A felhasznált víz minősége.
4. Az érleléshez használt hordó alapanyaga és minősége.
5. Az érlelés időtartama.
6. Az érlelés során a whiskyvel érintkező levegő minősége.

A hordóba zárt whiskynek az érlelés alatt alakul ki a jellemző karaktere. Közvetlenül a lepárlás után a „fiatal whisky” még csak opálosan áttetsző, „vízszerű” szeszpárlat. Az igazi whisky aromát, színt, illat-, ízjellemzőit a különböző méretű és tulajdonságú tölgyfa hordókban történő érlelés során, a hordó porusain keresztül levegővel való érintkezés során nyeri a whisky. A whisky palackozás után már nem érlelődik tovább.

Minden blended skót whiskynek van úgynevezett „fingerprint single malt whisky”, alkotóeleme a 40–50 skót whisky összetevője között. „Fingerprint malt”-nak a házasított whisky azon maláta whisky összetevőit nevezzük, melyeknek karaktere legmarkánsabban érvényesül az elkészült blended skót whiskyben.

Az érlelési időt rendszerint feltüntetik minden skót whisky elülső címkéjén. A skót single malt whisky esetében a kor (érlelési idő) azt jelenti, hogy hány évet töltött a whisky tölgyfa hordóban, amíg teljesen kifejlődött és megért a palackozásra. A skót blended whiskyknél ezzel szemben a kor (érlelési idő) a házasítás során felhasznált skót whisky legfiatalabbjának korát (érlelési idejét) mutatja.

A whisky kóstolása, fogyasztása

A whisky kóstolása során alapvetően az ital négy jellemzőjét vizsgáljuk: szín, illat, íz és lecsengés. A „profil” mind e mellett vizsgálják a whisky alkatát, testességét, kiegyensúlyozottságát is.

Arra nincsen szabály, hogyan kell a whiskyt inni, aki azonban ad magára valamit, az a skót whiskyt úgy issza, ahogy ezt hagyományosan a skótok teszik: tisztán vagy vízzel (lehetőleg az eredeti forrásvízzel). Az amerikaiak a whiskyt rendszerint jéggel vagy szódával isszák. Napjainkban főleg spanyol és amerikai hatásra ismét terjed a whisky fogyasztása koktélokban, illetve long drinkekben elkeverve, például colával, gyömbérrel, energiatallal vagy akár juice-szal.

Egy otthoni whisky kóstolást könnyű megszervezni: nem kell hozzá más, mint néhány jó fajta skót whisky, széles aljú whiskys poharak és egy-két whiskyt kedvelő jó barát. Hasznos tanács a kóstoláshoz: az egyszeri felhajtásra szolgáló standard mennyiség ne haladja meg a két és fél unciát, szaknyelven „ball”-t (kb. 7 cent)!

Dr. Csúriga István

Egy kitűnő központ kitűnő rendezvénye – képekben...

Dr. Páll Dénes

„Aktualitások a hipertonia terápiájában” címmel januárban telt-házaz tudományos továbbképzést szervezett a Debreceni Egyetem OEC I. sz. Belklinika Regionális Hypertonia Centruma, a Családorvosi Tanszék és a Magyar Hypertonia Társaság. Az egyetem patinás falai között hatodik alkalommal megrendezett konferenciára a régió több, mint 600 családorvosa, belgyógyásza kapott meghívót. .

A házigazdák, a debreceniek joggal lehetnek büszkéik kiváló centrumukra, hiszen szakmai színvonalukat, teljesítményüket elismerte az Európai Hypertonia Társaság is., olyannyira, hogy tavaly átvehették az „Európai Hypertonia Kiválósági Központ” („Excellence Centre”) kitüntető címet.

A továbbképzésen 15 felkért előadó szerepelt a magasvérnyomás-betegség korszerű kezeléséről tartott tapasztalatainak összegzésével. A Magyar Hypertonia Társaság veze-

Dr. Kiss István

tő tisztségviselői – a téma leginkább szakavatott orvosai – így például Prof. Dr. Farsang Csaba a Magyar Hypertonia Társaság (MHT) örökös tiszteletbeli elnöke, Prof. Dr. de Chatel Rudolf a MHT elnöke, Dr. Kiss István MHT leendő elnöke és Dr. Barna István a MHT főtitkára – örömmel vállalták a felkérést.

A családorvosok, belgyógyászok rendszeres tájékoztatása az aktuális irányelvekről, gyógyszer kombinációkról rendkívül fontos egy olyan országban, ahol felnőtt lakosság 30–35%-a, tehát minden 3. felnőtt hipertóniában szenved. Mivel a magas vérnyomás krónikus állapot, tartósan, évtizedeken keresztül terápiát igényel.

A betegek döntő többségének kombinációs kezelésre (többféle vérnyomáscsökkentő) van szüksége, a gyógyszeres kezelés mellett a nem gyógyszeres kezelés (testsúlycsökkentés, sószegény diéta, testmozgás növelése) is kiemelt jelentőségű.

Nyilvánvaló, hogy a nem megfelelő vérnyomású betegek sokkal nagyobb valószínűséggel kapnak szívinfarktust, szenvednek el szélütést (stroke), ugyanakkor a magas vérnyomás optimális kezelésével a szövődmények gyakorisága jelentősen csökkenthető.

Az is elhangzott, hogy bár a tartósan 140/90 Hgmm feletti érték életkortól és nemtől függetlenül magasvérnyomás-betegséget jelent, ugyanakkor a legújabb ajánlás értelmében egyre szélesebb betegcsoportoknál válik elérendő célértékké a 130/80 Hgmm.

Dr. Barna István

